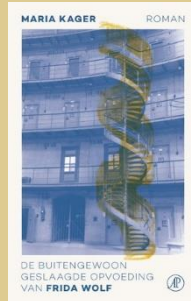

Inspiratiefiche

door Ann Busquart

De buitengewoon geslaagde opvoeding van Frida Wolf

Auteur: Maria Kager

Uitgever: De Arbeiderspers

Over de maker

Maria Kager groeide zelf op in een huis naast de Koepelgevangenis van Haarlem. Haar vader was er onderdirecteur. Sommige klasgenoten vonden het spannend bij haar op bezoek te komen, anderen durfden het niet aan. Ze had dan ook weinig vrienden op bezoek. Ze studeerde literatuurwetenschappen, promoveerde in de VS op onderzoek naar de werken van James Joyce, Vladimir Nabokov en Samuel Beckett. Ze ging doceren, maar droomde ervan zelf auteur te worden. Toen enkele korte verhalen en essays van haar uiteindelijk bekroond of gepubliceerd werden en ze door uitgeverijen benaderd werd, nam ze ontslag om fulltime schrijver te kunnen worden. Niet alleen van romans, maar ook als freelance recensent. “De buitengewoon geslaagde opvoeding van Frida Wolf” is haar romandebuut.

Korte inhoud

Frida Wolf groeit op naast de Koepelgevangenis van Haarlem, waar haar vader directeur is. Haar moeder is psychologe, neemt patiënten mee naar huis en sterft als Frida nog jong is. Vanaf dat moment is ze aangewezen op haar excentrieke vader. In twaalf hoofdstukken volg je het bijzondere leven van Frida, van haar kindertijd tot het moment dat ze volwassen is en zelf moeder. In 12 hoofdstukken, elk met een geheel eigen stijl, leer je Frida, haar familie en haar omgeving kennen.

1

HET VERHAAL

Titel en cover

- Het boek heeft een uitzonderlijk lange titel. Zou je het boek omwille van die titel zelf wel of niet gekozen hebben?
- Kan je zelf een beter, korter alternatief verzinnen?

- Wat zie je op de cover? (de binnenkant van de koepelgevangenis met een trap. De hoofdkleur is blauw, maar de trap wordt met geel geaccentueerd)
- Waarom koos de uitgever volgens jou voor deze cover? (alles speelt zich af in en rond de gevangenis. Je zou kunnen zeggen dat Frida en Timofey zelf ook in hun leven gevangen zitten)

Personages

- Wie zijn volgens jou de belangrijkste personages en hoe zou je ze typeren?
- Frida Wolf: je leert haar kennen van haar achtste tot ze ergens in de dertig is. Ze is bijdehand, goedgebekt en intelligent. Ze schaamt zich voor het gedrag van haar vader en hunkert naar de aandacht van haar moeder.
- Timofey Wolf: de vader van Frida is directeur van de gevangenis. Hij neemt het vaak op voor de gevangenen en verzet zich tegen het gevangeniswezen zoals het op dat moment georganiseerd wordt. Zijn opvoeding is op zijn zachtst gezegd onorthodox. Hij beweert van Russische afkomst te zijn, is opgegroeid in een vervallen buurt met een moeder en zus die verschillende keren opgenomen werden in een psychiatrische inrichting (zus Zelda lijdt aan schizofrenie). Hij is soms opvliegend en grofgebekt. Je kan uit het verhaal wel afleiden dat hij houdt van zijn vrouw en kind.
- Constance / Conny: de moeder van Frida komt uit een welgesteld milieu. Ze is psycholoog, werkt soms van thuis uit (neemt zelfs een 'project' mee naar huis), maar is vaak niet thuis omwille van het werk. Ze sterft in een ongeval als Frida twaalf is.
- Wat kan je zeggen over de relatie tussen de ouders van Frida? (de moeder lijkt haar man soms te moeten 'opvoeden', de moeder is vaak afwezig en de vader lijkt die afwezigheid niet eens op te merken. Ze is zijn klankbord. Hoewel ze een totaal verschillende achtergrond hebben, delen ze dezelfde interesses.)
- "Het is al niet makkelijk om je moeders aandacht te krijgen; haar aandacht vasthouden is onmogelijk." (p.37) Wat doet Frida als ze die aandacht plotseling ook nog eens moet delen met "het schreeuwmeisje"? (ze begint ook te stelen, net als haar vader)

Stijl

- De schrijfstijl groeit mee met Frida. Had je dat opgemerkt? Kan je het verklaren? (in het begin gebruikt de ik-verteller Frida vooral korte zinnen. Naarmate ze ouder wordt, worden de zinnen langer en ingewikkelder.)
- Het boek bevat veel humor. Kan je je nog fragmenten herinneren waarmee jij moest (glim)lachen? (de humor zit hem vooral in gebeurtenissen: p.22: "We gaan nooit naar cafés, we zijn acht.", p.29: als Timo aan Rimade zegt dat ze haar broer beter niet letterlijk kan omleggen, antwoordt ze: "Ik heb er nog twee.", p.88: de ontsnapte gevangene, de zin die vader vaak herhaalt, terecht of onterecht: "Je zou er niks van krijgen, kind, als je eens een boek zou openslaan", etc.)

- Daarnaast gebruikt de auteur ook treffende vergelijkingen. Welke zijn jou opgevallen? (bijvoorbeeld: p.73: personificatie van de kruimeldief; p.215: de manier waarop Frida haar verliefdheden vergelijkt met regenbuien die aan haar voorbijtrekken, p.275: de hele parallel met Frida Kahlo, etc.)

Genre

De roman is semi-autobiografisch. Bekijk het korte interview met Maria Kager als ze zelf teruggaat naar de gevangenis (www.nhnieuws.nl/nieuws/333842/maria-voelt-zich-niet-thuis-in-de-haarlemse-koepel-je-voelt-het-verdriet-in-de-muren)

- Welke autobiografische elementen vind je in het boek terug? (haar vader was onderdirecteur van de Haarlemse Koepelgevangenis, ze woonde echt in een huis op het gevangenisdomein, ze heeft effectief een nacht in een cel doorgebracht, haar vader geloofde ook niet in het gevangeniswezen)

Voor de begeleider: onderaan de video staat een link naar een interview met Maria Kager waarin ze o.a. dieper ingaat op wat feit is en wat fictie in het boek.

www.nhnieuws.nl/nieuws/332626/maria-groeide-op-naast-haarlemse-gevangenis-sommige-vriendinnetjes-vonden-het-doodeng

Er zijn echter ook veel dingen die niet hetzelfde waren. Maria zegt hierover zelf in een interview: “Vragen naar wat wel en niet echt gebeurd is, vind ik oninteressant. Interessanter vind ik hoe een schrijver te werk gaat als hij of zij van autobiografisch materiaal fictie maakt. Ja, in mijn roman zitten autobiografische elementen, maar voor 80 procent is het fictie.” Zo vertelt ze ook dat het verhaal van Reynier P. gebaseerd is op waargebeurde feiten.

- Hoe sta jij hier tegenover? Hoever mag een auteur volgens jou gaan om de waarheid te verdraaien? Hoe dicht moet hij of zij bij de waarheid blijven of hoe eerlijk en open moet die volgens jou zijn over wat fictie is en wat realiteit?

Vertelperspectief en structuur

Het verhaal heeft een heel bijzondere structuur. Het is opgebouwd uit twaalf hoofdstukken, die je eigenlijk als twaalf afzonderlijke verhalen zou kunnen lezen. Bovendien zit er geen rechtlijnigheid in de vorm van elk verhaal of in het vertelperspectief. Ook qua tijdsverloop verloopt de roman niet helemaal chronologisch. Toch zit er een zekere lijn in het verhaal, zijn er verbanden tussen de verschillende hoofdstukken en lopen er rode draden doorheen.

- Hoe heb je die manier van opbouw ervaren? (verwarrend, leuk om te puzzelen, tijd nodig om te wennen, vernieuwend, verrassend, raar ...)
- Waren er hoofdstukken die je helemaal niet graag las of die je net wel erg geraakt hebben? Had de keuze voor de tekstsoort hier iets mee te maken?
- Las je dit boek als een roman of eerder als een verhalenbundel?

De auteur hanteert ook verschillende vertelperspectieven. De meeste hoofdstukken worden verteld door Frida als ik-verteller, maar hoofdstuk 2 en 12 zijn in de jij-vorm geschreven. De voetnoten in het derde hoofdstuk kennen een alwetende verteller.

- Had jij een voorkeur voor een bepaalde soort verteller? Kan je ook zeggen waarom?
- Vond je de combinatie van het verhaal van Frida en de voetnoten over de architecten een geslaagde combinatie?

Einde

Het tikken van de tralies is een motief dat meerdere keren terugkomt in het verhaal. Het markeert Frida's kindertijd, maakt haar rustig als ze er tijdens latere reizen aan terugdenkt ... Tot ze tot de vaststelling komt dat dit tikken tegen de tralies helemaal niet mogelijk was. (p.321)

- Wat betekent dat tikken dan volgens jou? (Frida zegt zelf op pagina 322: "De enige waarheid die we hebben, ligt in de verhalen die we elkaar en onszelf vertellen." Heeft ze het zichzelf zo vaak ingebeeld dat ze het is gaan geloven? Je kan hier een interessant gesprek voeren over de betrouwbaarheid van het geheugen.)

2

VERWERKING

Opvoeding / ouder-kindrelatie

- De opvoeding van Frida is bijzonder. Kan je voorbeelden geven van momenten waarop je aanvoelde dat dit niet de gewone gang van zaken was? (haar vader leert haar te stelen, geeft haar zelfverdedigingsles als ze acht is, bespreekt dingen met haar waar ze nog veel te jong voor is ... Haar moeder geeft haar werk voorrang op haar dochter als "het schreeuwmeisje" in beeld komt.)
- Op een bepaald moment lees je over de opvoeding die Timofey zelf genoten heeft. Veranderde dit jouw kijk op zijn eigen manier van opvoeden?

Gevangenis

De gevangenis speelt uiteraard een belangrijke rol in het leven van de hoofdpersonages, zowel letterlijk als figuurlijk.

- In een interview in Boekenpost nr. 197 zegt Maria Kager over de tekening die boven elk hoofdstuk staat: "Zoals de koepel fysiek boven elk hoofdstuk staat, zo staat hij ook boven Frida's leven." Kan je deze uitspraak verklaren? (de gevangenis is een deel van haar leven, net zoals haar opvoeding dat is. Daarom zal die gevangenis ook altijd met haar opvoeding verbonden zijn en zal ze die opvoeding altijd met zich meedragen. Ze heeft haar hele leven

ook te kampen met “gevangenisdromen”, die ze allemaal in notitieboekjes neerpent. Bovendien keert ze terug naar de gevangenis om er een boek over te schrijven. Daar komt ze tot de vaststelling dat haar herinneringen misschien minder betrouwbaar zijn dan ze dacht.)

→ Frida's vader houdt er een heel eigen mening op na als het over het gevangeniswezen gaat. Hij heeft meer sympathie voor de gevangenen dan voor de mensen die ze beheren. Hoe sta jij tegenover zijn visie op het gevangeniswezen?

Overige thema's

Ziekte en gezondheid

De dood van haar moeder en welke veranderingen die met zich meebrengt in het gezin, het moment dat haar vader in het ziekenhuis opgenomen wordt, de geestelijke gezondheid van de oma en tante en hoe die in beeld gebracht wordt, de zwangerschap van Frida in het laatste hoofdstuk...

Kleptomanie

De kleptomanie van Frida en haar vader:

- Waarom doen ze het?
- Waar zit het verschil in motief? Wat zegt het over haar vader?

Kunsten

Literatuur, taal, schrijven en hun functie in het boek. Je kan juryleden ook vragen of ze genoemde boeken kennen of er eventueel een stuk uit voorlezen. Er is ook aandacht voor film en schilderkunst.

3

VERDER LEZEN

- Kindertijd / Tove Ditlevsen (Das Mag, 2021) www.boekenzoeker.be/kindertijd
- Zomervacht / Jaap Robben (De Geus, 2019) www.boekenzoeker.be/zomervacht
- Tegenwoordig heet iedereen Sorry / Bart Moeyaert (Querido, 2019) www.boekenzoeker.be/tegenwoordig-heet-iedereen-sorry-0

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Ann Busquart, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye